

توهین و افترا

همانطور که جرایم علیه وضعیت جسمانی اشخاص سبب واکنش مجنی علیه (کسی که مورد ستم و جنایت واقع شده) و جامعه در برابر مجرم می‌شوند، جرایم علیه اشخاص و شرافت افراد هم همینطور است، زیرا این جرایم چنان آسیب روحی و روانی را در پی دارد که مداوا و درمان آن بسیار سخت تر و دشوارتر از صدمات و ضررهای مالی و جسمی است ما در این مبحث به دو جرم علیه اشخاص به طور مجزا می‌پردازیم: (توهین - افترا).
باتوجه به جامع بودن کتاب جرائم علیه اشخاص دکتر میرمحمد صادقی، عموم مطالب به طور مستقیم از ایشان نقل شده است.

ابتدا باید ذکر کرد که برای تحقق جرایم فوق باید سه رکن همزمان وجود داشته باشند.

رکن قانونی - رکن مادی - رکن معنوی

توهین

توهین در لغت به معنای خوار کردن - سبک داشتن - خورای و خفت آمده است (محمد معین - فرهنگ فارسی - توهین)۰

جرم توهین دارای اقسامی است: توهین ساده عبارت است از توهین و اهانتی که علیرغم دارا بودن وصف مجرمانه از هیچ کیفیت مشدده‌ای برخوردار نیست.

توهین ساده:

این جرم در ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۵ پیش بینی شده است که مقرر می‌دارد «توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک، چنانچه موجب حد قذف نباشد، به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود.»

الف) عنصر مادی:

این عنصر مادی مشتمل بر سه بخش است که عبارت است از: رفتار فیزیکی مرتکب - مجموعه شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم و نتیجه حاصله.

۱- رفتار فیزیکی: رفتار فیزیکی می‌تواند به شکل گفتار، کردار - نوشتار و حتی اشارات مختلف دست و چشم و نظایر اینها باشد. بدین ترتیب هر چند در فحاشی و استعمال الفاظ رکیک، نمونه بارز توهین است چرا که در ماده ۶۰۸: لفظ (از قبیل) نشان می‌دهد، تنها یکی از مصادیق متعدد آن محسوب می‌شود بدین ترتیب - اعمالی مثل آب دهان ریختن به روی دیگری، انداختن - هل دادن تحقیر آمیز دیگری و برداشتن خشونت آمیز کلاه یا عمامه از روی سر شخص محترمی، اینها عرفاً باعث تخفیف و تحقیر شخص است.
مطابق تبصره ماده ۸۷ ق تعزیرات سابق مصوب سال ۶۲: در صورتی که توهین به صورت ضرب یا منتهی به جرح یا نقص باشد علاوه بر مجازات این ماده، به مجازات خود آن عمل نیز محکوم خواهد شد.

رفتار فیزیکی لازم برای تحقق جرم توهین قابل بحث می‌باشد.

هرچند ترک عملی که عرف انتظار انجام آن را از مرتکب دارد، گاه از نظر مردم رفتاری خلاف موازین ادب و اخلاق تلقی می‌شود. برای مثال سلام نکردن به شخص واجب الاحترام، ولیکن برای کیفری محسوب شدن توهین، باید فعل مثبتی از مرتکب سرزند.

۲- شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم:

در اینجا باید ذکر کرد برای اینکه رفتار مرتکب توهین کیفری محسوب شود باید شرایطی را در خود داشته باشد.

* موهن بودن رفتار: صرف خشونت گفتار را نمی‌توان توهین کیفری محسوب کرد. تشخیص موهن بودن رفتار با عرف است، نظر عرف در این مورد با توجه به عامل زمان و مکان - طبقه اجتماعی و شخصیت مخاطب و نیز موقعیت خاصی که رفتار مورد نظر در آن ارتکاب یافته است مشخص می‌شود که در میان عرفی از طبقات مردم، اظهار محبت نسبت به دیگران و تحسین و تمجید آنان با کلماتی که برای دیگران وهن آور تلقی می‌شود همراه است. و یا شخصیت مخاطب در قضاوت عرف، نسبت به موهن محسوب شدن رفتار خاص موثر است. برای مثال بی‌سواد، خطاب کردن یک استاد دانشگاه عرفاً توهین آمیز است و لیکن اگر به یک کارگر ساده ساختمانی بگویند بی‌سواد از لحاظ عرف وهن آور تلقی نمی‌شود.

* وجود مخاطب معین: توهین به خود جرم نیست برای مثال اگر پدری به فرزند خود پدر... بگوید.

مورد دیگر اینکه توهین به گروه کلی بدون تعیین مصادیق نیز جرم محسوب نمی‌شود برای مثال اگر کسی همه کارکنان دولت را به کم کاری و یا رشوه خواری متهم کند مرتکب جرم توهین کیفری نمی‌شود. نکته دیگر اینکه معین شدن مخاطب توهین، الزاماً با آوردن نام نیست، شاید با ذکر ویژگی‌های ظاهری و یا محل سکونت فرد به وی توهین شود.

* شخص حقیقی بودن مخاطب:

با توجه به اینکه در ماده ۶۰۸، توهین به اشخاص حقوقی مشمول این ماده نمی‌شود بنابراین کسی را نمی‌توان به علت ارتکاب توهین علیه دولت یا یک شرکت خصوصی و نظایر این موارد محکوم کرد.

* زنده بودن مخاطب:

برخی از نویسندگان، توهین به اشخاصی که در قید حیات نمی‌باشند را نیز مشمول ماده ۶۰۸ دانسته‌اند، به نظر می‌رسد. واژه «افراد» در ماده فوق به انسانهای زنده اشاره دارد و در نتیجه توهین به مردگان تنها در صورتی می‌تواند مشمول ماده مذکور قرار گیرد که عرفاً توهین به بازماندگان تلقی شود و در واقع آنان بزه دیده محسوب می‌شوند. این موضع در تبصره ۲ ماده ۳۰ از قانون مطبوعات مصوب سال ۱۳۶۴ نیز پذیرفته شده است که به موجب آن، «هرگاه انتشار مطالب مذکور در ماده فوق راجع به شخص متوفی بوده ولی عرفاً هتاکی به بازماندگان وی به حساب آید هر یک از ورثه قانونی می‌تواند از نظر جزایی یا حقوقی طبق ماده و تبصره فوق اقامه دعوی نماید.

البته ذکر این نکته مهم است که توهین به مردگان به طور خاص جرم‌انگاری شده است، مثلاً ماده ۵۱۴ قانون مجازات اسلامی، برای اهانت به امام خمینی (ره) مجازات تعیین کرده است.

* حضوری یا علنی بودن توهین

جز در مواردی که در قانون به آن تصریح شده است، علنی بودن توهین شرط تحقق آن محسوب نمی‌شود در واقع اگر کسی هم در یک مکان خصوصی و بدون حضور شاهد به دیگری توهین کند مرتکب جرم می‌شود، حتی حضور مخاطب توهین هم شرط تحقق نیست، ممکن است شخصی به کسی که در میان جمعی حضور ندارد توهین کند. حال آیا منظور از حضوری، حضور فیزیکی است بلکه همین که شخص مخاطب، مثلاً از طریق تلفن، الفاظ توهین‌آمیز را می‌شنود، یا از طریق ارتباط اینترنتی حرکات توهین‌آمیز را مشاهده کند کفایت می‌کند.

* تصریح بودن توهین:

در قانون استفساریه مصوب مجلس شورای اسلامی در سال ۷۹ مورد تصریح قرار گرفته است. برای شمول موادی مثل ۵۱۳، ۵۱۴، ۶۰۸ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی و مواد مشابه در قانون مطبوعات در مورد توهین و سب و لعن، باید الفاظ و حرکات مرتکب صراحت بر توهین داشته و به اصطلاح تفسیر بردار نباشد در واقع در صورت عدم صراحت مرتکب به جرم توهین محکوم نخواهد شد.

عین تفسیری مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل « از نظر مقررات کیفری، اهانت و توهین و ... عبارت است از به کار بردن الفاظی که صریح یا ظاهر باشد و یا ارتکاب اعمال و انجام حرکاتی که با لحاظ عرفیات جامعه و با در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی و موقعیت اشخاص موجب تخفیف و تحقیر آنان شود و با عدم ظهور الفاظ، توهین تلقی نمی‌گردد.

* عدم لزوم ارتجالی بودن (ابتدایی بودن) توهین

در قوانین قبل از انقلاب بند ۳۳ ماده ۱ سال ۱۳۲۴ در آیین نامه امور خلافی « کسانی که بدواً به دیگری شروع به فحاشی یا طلب خود را به هتاک می‌کنند یا به هر نحوی از انحاء به دیگری اهانت و هتک حرمت نمایند.» مجازات حبس و جزای نقدی مقرر کرده بود. ولیکن در ماده ۶۰۸ قانون تعزیرات و دیگر مواد راجع به موضوع توهین، ابتدایی بودن توهین وجود ندارد.

۳- نتیجه حاصله:

جرم توهین مقید به نتیجه نیست و در واقع یک جرم مطلق است بنابراین اگر مخاطب دارای روحیه بالایی هم داشته باشد حتی اگر عملاً از توهین ناراحت نشود باز هم جرم توهین، به صرف موهن بودن رفتار مرتکب از نظر عرف، محقق شده است.

ب) عنصر روانی:

جرم توهین یک جرم عمدی است و ارتکاب غیر عمدی آن در حقوق جزا شناخته شده نیست یعنی مرتکب « عمد در ارتکاب رفتار موهن نسبت به دیگری» را داشته باشد در واقع این مطالب به دو مورد اشاره میکند

۱- مرتکب در ارتکاب عمل خود عامد باشد یعنی در حالت خواب و هیپنوتیزم و مستی نباشد و کلاً بدون اراده مرتکب صورت نگیرد

۲- مرتکب از موهن بودن رفتار خود اطلاع داشته باشد، برای مثال برخی تفاوت‌های فرهنگی یا زبانی باعث عدم اطلاع وی نباشد.

توهین مشدد به اعتبار مقام مخاطب

قانونگذار در برخی موارد به اعتبار مقام و شخصیت طرف اهانت شده، برای مرتکب مجازات بیشتری تعیین نموده .

الف: توهین به مقام رهبری قلبی و فعلی

در ماده ۵۱۴ قانون تعزیرات مقرر شده « هر کس به حضرت امام خمینی، بنیانگذار جمهوری اسلامی رضوان الله علیه و مقام معظم رهبری به نحوی از انحاء اهانت نماید، به حبس از ۶ ماه تا ۲ سال محکوم خواهد شد.»

ب: توهین به سایر کارکنان و مقامات دولتی ایران

ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی

« هر کس با توجه به سمت به یکی از روسای سه قوه یا معاونان رییس جمهور یا وزرا یا یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا نمایندگان مجلس خبرگان یا اعضای شورای نگهبان یا قضات یا اعضای دیوان محاسبات یا کارکنان وزارتخانه‌ها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداری‌ها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن توهین نماید به ۳ تا ۶ ماه حبس و یا تا ۷۴ ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شود.»
با توجه به مضمون ماده فوق افراد مورد حمایت در ماده فوق ماموران دولتی هستند نه سایر اشخاص . و نوع رابطه استخدامی آنها با دولت هم (رسمی ، پیمانی ، و غیره) مهم نیست.

ج: توهین به مقامات سیاسی خارجی

ماده ۵۱۷ قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵

« هر کس علناً نسبت به رئیس کشور خارجی یا نماینده سیاسی آن که در قلمرو خاک ایران وارد شده است توهین نماید به ۱ تا ۳ ماه حبس محکوم می‌شود، مشروط به این که در آن کشور نیز در مورد مذکور نسبت به ایران معامله متقابل بشود.»

در ماده فوق چند مطلب است :

۱- در قلمرو خاک ایران وارد شده است : ظاهراً حضور این مقام خارجی در قلمرو دریایی و یا هوایی ایران کفایت نمی‌کند.

۲- رییس کشور خارجی : منظور شخص اول آن کشور است که معمولاً مطابق قانون اساسی آن کشور تعیین می‌شود

۳- نماینده سیاسی : منظور رییس هیات نمایندگی آن کشور در ایران است که با توجه به سطح روابط آن کشور با ایران می‌تواند سفیر، کاردار آن باشد و حتی مقامات دولتی سایر کشورها را که پیرو دعوت رسمی دولت ایران و جهت یک وظیفه دولتی به ایران سفر می‌کنند را در بر می‌گیرد.

د: توهین به صاحبان حرفه‌ها و مشاغل خاص.

گاه در قوانین مختلف توهین به برخی صاحبان حرفه‌ها و مشاغل خاص جرم شناخته شده برای مثال در ماده ۲۰ « لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری مصوب ۱۳۳۳» برای توهین به وکیل دادگستری در حین انجام وظیفه و کالتی یا به سبب آن مجازات حبس از ۱۵ روز تا ۳ ماه تعیین کرده است.

توهین مشدد به اعتبار جنسیت یا آن طرف توهین:

در قانون، زن بودن یا صغیر بودن قربانی جرم توهین را موجب تشدید مجازات می‌داند.
ماده ۶۱۹ قانون تعزیرات:

« هر کس در اماکن عمومی یا معابر، متعرض یا مزاحم اطفال یا زنان بشود یا با الفاظ و حرکات مخالف شوون و حیثیت به آنان توهین نماید به حبس از دو تا شش ماه و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد»
در این ماده منظور از «تعرض» دست‌درازی و ایجاد مزاحمت جسمانی است و منظور از «اطفال» هم کودکانی هستند که بر اساس ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی به سن بلوغ شرعی نرسیده‌اند.

توهین مشدد به اعتبار نحوه ارتکاب:

در ماده ۷۰۰ قانون تعزیرات:

« هر کس با نظم یا نثر به صورت کتبی یا شفاهی کسی را هجو کند و یا هجویه منتشر نماید به حبس از ۱ تا ۶ ماه محکوم می‌شود.»

هجو: گاهی ممکن است شخص توهین کننده با مرتبط کردن کلمات و عبارات به یکدیگر شخص مقابل را در قالب یک قطعه منظوم یا منثور مورد اهانت قرار دهد که این کار را هجو می‌گویند. در واقع شرط تحقق این جرم مرتبط کردن کلمات و واژه‌ها به یکدیگر در قالب یک شعر یا قطعه منثور می‌باشد و صرف پی در پی گفتن کلمات توهین آمیز به دیگری موجب تحقق هجو نمی‌شود.

توهین مشدد به اعتبار وسیله ارتکاب

برای مثال از مطبوعات به عنوان وسیله ای برای توهین به اشخاص اعم از مسئولان دولتی و افراد عادی استفاده می‌شود. در قانون مطبوعات اعمالی چون اهانت به دین اسلام و مقدسات آن و اهانت به رهبری و مراجع مسلم تقلید افترا به مقامات و مردم و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی و توهین به شخص متوفی که عرفاً توهین به بازماندگان وی به حساب آید انتشار مطالب مشتمل بر تهمت، افترا، فحش و الفاظ رکیک یا نسبتهای توهین آمیز و نظایر آن نسبت به اشخاص ممنوع دانسته شده است.

توهین مشدد به اعتبار ماهیت انتساب

گاهی ممکن است گفتار و رفتار توهین آمیز کسی نسبت به دیگری به گونه‌ای باشد که به جای آن که صرفاً موجب تخفیف شخصیت و تحقیر او شود ارتکاب عمل مجرمانه‌ای را به طور صریح به وی نسبت دهد که این نوع گفتار و رفتار موجب تشدید مجازات مرتکب در مقایسه با توهین ساده خواهد شد.

سوال: اگر شخصی مورد توهین واقع و پس از ده روز فوت نماید بدون اینکه از توهین کننده اعلام شکایت کرده باشد آیا ورثه حق شکایت به قایم مقامی شخص مورد توهین را دارند یا خیر؟^۱
نظر کمیسیون

با توجه به ماده ۷۲۷ ق م ا، توهین به افراد از جمله جرایم تعزیری است و تعقیب کیفری مرتکب منوط به شکایت شاکی است و با فرض عدم شکایت او در زمان حیات، تعقیب کیفری منتفی است و با شکایت ورثه نمی توان مرتکب را تعقیب کرد.

لذا حق شکایت وراثت قبل از مورث که خود تا زنده بوده از این حق استفاده نکرده است در مقررات شرعی و قانونی در خصوص جرایم تعزیری پذیرفته نشده است به عبارت روشن تر اینکه این حق در تعزیرات قابل انتقال به ورثه نیست از طرف دیگر عدم شکایت مورث به طور ضمنی دلالت بر گذشت دارد و شکایت وراثت در واقع نوعی شکایت پس از گذشت تلقی می شود.

افتراء:

در معنای لغوی به معنای دروغ بافتن می باشد.

به معنای بهتان و تهمت زدن. به دروغ کارهای ناروا را به کسی نسبت دادن می باشند. این جرم بسیار قدیمی است به طوری که مطابق ماده ۱ «مجمع القوانين حمورابی» کسی که اتهامی به شخص دیگری وارد ساخته و وی را به قتل متهم می ساخت و نمی توانست آن اتهام را ثابت کند باید کشته می شد.

افتراء و نشر اکاذیب از موضوعاتی است که در جوامع و ادیان مختلف از آنها به عنوان اعمال شیطانی یاد شده حتی در ایران قبل از اسلام هم به گفتار و پندار و کردار نیک توصیه و از دروغگویی و نشر اکاذیب به عنوان صفتی اهریمنی نام برده شده است.

در قرآن کریم هم - بهتان و افتراء از معاصی بزرگ و مخالف با اسلام معرفی گردیده است.

جهت تحقق جرم افتراء سه رکن لازم است:

رکن قانونی:

در ماده ۶۹۷ قانون تعزیرات:

هر کس به وسیله اوراق چاپی یا خطی یا به وسیله درج در روزنامه و جراید با نطق در مجامع یا به هر وسیله دیگر به کسی امری را صریحا نسبت دهد یا آنها را منتشر نماید که مطابق قانون آن امر جرم محسوب می شود و نتواند صحت آن اسناد را ثابت نماید جز در مواردی که موجب حد است به یک ماه تا یک سال و تا ۷۴ ضربه شلاق یا یکی از آنها حسب مورد محکوم خواهد شد.

^۱ مجموعه نشستهای قضایی- مسایل قانون مجازات اسلامی- شماره ۲۰۴

با توجه به ذکر جمله «یا به هر وسیله دیگر» می‌توان گفت هر وسیله‌ای، مثل چاپ نقاشی یا کاریکاتور، استفاده از رایانه و اینترنت، و ارسال پیام کوتاه از طریق تلفن همراه، می‌تواند موجب تحقق جرم افترا شود. بنا به نظریه اداره حقوقی قوه قضائیه طی یک نظریه مشورتی اعلام کرده است، «اگر به وسیله اینترنت یا مشابه آن هم جرمی به کسی نسبت داده شود و نسبت دهنده نتواند صحت آن انتساب و اسناد را ثابت نماید مورد مشمول ماده ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی خواهد بود.»

با توجه به مفهوم ماده فوق می‌توان نتیجه گرفت که حتی یک سخنرانی در یک مجمع نیز کفایت می‌کند. البته باید تعداد حاضران به حدی برسد که عرفاً اطلاق کلمه مجمع به آنها ممکن باشد پس به این ترتیب نمی‌توان اظهارات شفاهی کسی در یک مهمانی و یا اظهارات تلفنی یک نفر به افراد متعدد را نطق در مجمع دانست. با دقت در ماده ۶۹۷ برای تحقق جرم افترا وجود سه شرط ضروری است.

الف: انتساب جرم به دیگری :

در ماده فوق به طور کلی از انتساب جرم به دیگری سخن گفته است. یعنی نسبت دادن اعمالی که جرم نیست ولی برخلاف شرع یا شأن یا حتی مستوجب تعقیب اداری یا انتظامی باشد موجب محکوم شدن مرتکب به اعتبار ماده فوق نمی‌شود برای مثال کسی را متهم به بی‌تقوایی، بی‌عدالتی و نظایر اینها کند. نکته دیگر اینکه قید واژه «کسی» تنها مربوط به اشخاص حقیقی می‌شود و نمی‌توان اشخاص حقوقی را مورد شمول قرار داد.

۲- صراحت انتساب:

یعنی مرتکب باید امری را صریحاً نسبت دهد ... که مطابق قانون آن امر جرم محسوب می‌شود. لازم نیست که مرتکب مشخصات دقیقی از جرم بیان کند بلکه وقتی به طور صریح بگوید فلانی دزدی کرده یا آدم کشته کفایت می‌کند ولیکن بکار بردن کلمات و واژه‌های عامی مثل جانی و بزهدکار و غیره برای تحقق جرم افترا کافی نیست بلکه ممکن است موجب تحقق جرم توهین شود.

نکته دیگر اینکه جرم افترا، مثل توهین ارتجالی و ابتدایی بودن انتساب جرم ضرورتی ندارد. بنابراین اگر دو نفر ارتکاب جرمی را به صراحت به هم نسبت دهند هر دو مفتری محسوب می‌شوند بدون توجه به این که شروع با کدام یک بوده است.

۳- ناتوانی مفتری از اثبات صحت اسناد:

هر گاه مفتری بتواند صحت نظر خود را در مورد ارتکاب جرم از سوی شخص مورد اتهام به اثبات رساند وی به عنوان مفتری قابل مجازات نخواهد بود.

افترای عملی

گاهی ممکن است کسی به جای آنکه حرف افترا آمیزی را علیه دیگری به زبان آورد و یا مطالب افترا آمیزی علیه وی منتشر نماید با گذاشتن ادوات و یا اشیای اتهام آور نزد وی او را در مظان اتهام قرار دهد و در واقع تأثیر منفی این کار بیشتر از یک افترای ساده است لذا مجازات سنگین تری برای این مورد تعیین شده است.

طبق ماده ۶۹۹ قانون مجازات اسلامی: «هر کس عالماً عامداً، به قصد متهم نمودن دیگری آلات و ادوات جرم یا اشیایی را که یافت شدن آن در تصرف یک نفر موجب اتهام او می گردد بدون اطلاع آن شخص، در منزل یا محل کسب یا جیب یا اشیایی که متعلق به اوست بگذارد یا مخفی کند یا به نحوی متعلق به او قلمداد نماید و در اثر این عمل شخص مزبور تعقیب گردد، پس از صدور قرار منع تعقیب و یا اعلام براءت قطعی آن شخص، مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می شود.

عنصر مادی جرم افترا

۱- رفتار فیزیکی

افعال مثبت گذاردن - مخفی کردن - متعلق به غیر قلمداد نمودن.

منظور از گذاردن: گذاشتن آلات و ادوات جرم و یا اتهام آور در منزل - محل کسب و مکانهای شخصی .

منظور از مخفی کردن: میتوان گفت برای مثال مواد مخدر در باغچه منزل کسی پنهان کردن.

منظور از متعلق به غیر قلمداد نمودن: میتوان اینگونه مثال زد که کسی مواد مخدر خود را در ساک کسی دیگر بیندازد و آن شخص تحت تعقیب قرار گیرد.

شرایط اوضاع و احوال

اولین شرط این است که ماهیت اتهام آور اشیاء، آلات و ادواتی که در منزل و... کشف شود لذا اگر ماهیت این موارد کیفری نباشد و باعث اتهام به کسی نشود و تنها شاید باعث ایجاد بدبینی وی در مردم شود جرم محقق نمی - شود.

نتیجه حاصله

چون افترای عملی یک مجرم مقید است منطبق ماده ۶۹۹ باید طرف مورد افترا، مورد تعقیب کیفری قرار بگیرد و پس از تحقیقات لازمه منجر به صدور قرار منع تعقیب یا رای براءت قطعی شود. تنها پی از حاصل شدن این نتایج می توان به تعقیب شخص مرتکب پرداخت.

عنصر روانی

برای تحقق جرم افترای عملی باید سوء نیت وجود داشته باشد و مرتکب با توجه به ماده ۶۹۹ عمل خود را عالماً عامداً به قصد متهم نمودن دیگری انجام دهد. این تصریح فوق دارای چند نکته است:

۱- مرتکب در انجام کار خود عامد و قاصد باشد و تحت تأثیر مشروبات الکلی و بیهوشی و این قبیل قرار نگرفته باشد.

۲- با توجه به اینکه قید عالماً آورده شده مرتکب باید از ماهیت اتهام آور اشیا و ادوات و ... آگاه باشد.

۳- مرتکب باید دارای سوء نیت خاص باشد یعنی قصد وی متهم کردن دیگری باشد.

نام محقق : خانم فاطمه محبی